

3. Савлук М.І. Гроші та кредит: Підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін. – К.: Либідь, 1992. – 331 с.
4. Ковальчук Т.Г., Коваль М.М. Ліквідність комерційних банків / Т.Г. Ковальчук, М.М. Коваль. - К.: Знання, 1996, 89 с.
5. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: навчально методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / І.М. Парасій-Вергуненко. -К.: КНЕУ, 2003.- 347 с.

УДК 631.16:658.152

*Череп А.В.,
д.е.н., проф. ЗНУ
Якушева І.Є.,
к.е.н, доц., ТДАТУ*

УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМ КАПІТАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація: У статті розглянуто проблеми управління залученим капіталом та особливості цього процесу в аграрних підприємствах.

Ключові слова: залучений капітал, позиковий капітал, управління капіталом, формування тв. використання капіталу

Постановка проблеми. Ефективне функціонування підприємств потребує відповідного рівня фінансового забезпечення, яке у свою чергу передбачає постійне залучення капіталу в господарську діяльність. Поняття капіталу є фундаментальним в економічній науці. Капітал виступає важливим об'єктом фінансового менеджменту, саме на основі обсягів та рівня використання капіталу оцінюється ринкова вартість та фінансова стійкість, фінансова безпека, масштаби та ефективність діяльності будь-якого підприємства. Тому проблема управління капіталом в процесі його формування та використання набуває особливого значення в сучасних умовах. Також існує необхідність адаптації і реального впровадження системи управління капіталом в практику діяльності аграрних підприємств

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів управління капіталом підприємств просвічені роботи багатьох вітчизняних та

іноземних фінансистів: І. Бланка, Ю. Воробйова, В.Ковальова, А.Поддєрьогіна, Є.Стойнової, О.Терещенка, М. Стельмах, та ін. На сьогоднішній день питаннями власного та залученого капіталу підприємств аграрної галузі займається багато українських вчених-економістів: П.Т Саблук, Ф.Ф. Бутинець, Г.Г. Кірейцев, М.Я Дем'яненко, М.Й. Малік. Але чимало проблем, що стосуються управління формуванням та використанням залученого капіталу підприємствами аграрного сектору залишаються малодослідженими.

Метою статті є дослідження особливостей управління залученим капіталом підприємств аграрної галузі.

Залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність і формування на даній основі залученого капіталу є об'єктивною необхідністю сучасного ведення бізнесу. За допомогою залучених коштів створюються передумови задоволення різних потреб виробника в процесі функціонування. Обсяги і структура, форми і методи, терміни і вартість залученого капіталу визначають параметри ефективності фінансової та виробничої діяльності суб'єкта, характеризують потенціал його подальшого розвитку.

Залучений капітал у вигляді позикових коштів – це залучені з різноманітних джерел кошти для фінансування діяльності на принципах строковості, повернення і платності, які характеризують величину фінансових зобов'язань підприємства. Створення позикового капіталу потребує аналізу різних форм залучення капіталу, їх переваг та недоліків, способів залучення як із зовнішнього середовища, так і з внутрішнього, класифікації позикових коштів, адже вони характеризуються різними ознаками [1].

Процес формування залученого капіталу підприємства передбачає його взаємодію з зовнішніми суб'єктами ринку: банками, постачальниками, державними органами та ін. Це потребує ухвалення певних фінансових рішень, які б забезпечували узгодження економічних інтересів всіх учасників. Саме тому, управління залученим капіталом підприємства набуває особливого значення і представляє собою складний та багатофакторний механізм, який

включає систему принципів, завдань, функцій, методів розробки та реалізації управлінських рішень, що пов'язані з встановленням його оптимальних параметрів [2].

Ефективна система управління залученим капіталом дозволяє підсилити переваги його використання на підприємстві та мінімізувати існуючі загрози і ризики. Економічною наукою визначено певний методичний апарат, моделі та базові стратегії управління залученим капіталом, що спрямовані на вирішення ряду важливих завдань діяльності підприємства [3]. Практична реалізація методів і стратегій, безумовно, потребує професійних знань і умінь в галузі фінансового менеджменту.

Управління формуванням залученого капіталу перш за все передбачає визначення адекватної потреби в капіталі, яка обумовлена стадією життєвого циклу підприємства, масштабами та напрямками діяльності, стратегічними цілями розвитку. Для підприємств аграрної сфери при цьому враховується розмір площ сільськогосподарських угідь, спеціалізація виробництва та інші галузеві особливості.

На подальших етапах процесу управління капіталу здійснюється аналіз його основних складових в динаміці, оцінка вартості капіталу за спеціальними методиками, розрахунок оптимальної частки залученого капіталу для конкретного підприємства. Важливо оцінити вплив обсягу та структури залученого капіталу на фінансові результати діяльності, проаналізувати склад кредиторів підприємства та умови кредитних угод.

Використання залученого капіталу – це розміщення його в активах підприємства. Визначення необхідного розміру капіталу для формування основних та оборотних активів, фондів споживання є складним завданням фінансового менеджменту, так як це пов'язано з ціною, яку підприємство сплачує за капітал [4].

Управління використанням залученого капіталу базується на визначенні його цільового використання при досягненні максимальних показників ефективності діяльності суб'єкта, з урахуванням витрат на обслуговування

боргових зобов'язань, які генерує залучення капіталу. Тобто раціональна політика залучення коштів передбачає постійний моніторинг фінансових ризиків, перш за все ризиків неплатоспроможності, ліквідності, банкрутства.

Як відомо, залучений капітал спрямовується як на задоволення інвестиційних потреб підприємства, так і на забезпечення його поточної діяльності – формування оборотних засобів. Тому, система управління капіталом потребує встановлення оптимального співвідношення ні тільки між власними та залученими коштами, але і окремими складовими залученого капіталу, яке сприятиме більш раціональному їх використанню та підвищенню ефективності діяльності підприємства в цілому.

Головною тенденцією підприємств аграрного сектору сьогодні залишається збільшення потреби у капіталі. Дослідження структури капіталу сільськогосподарських підприємств, свідчить про те, що значну питому вагу у джерелах фінансових ресурсів мають власні кошти. Це, з одного боку, свідчить про їх фінансову стійкість та незалежність, з іншого – про зниження ефективності використання сукупного капіталу і обмеження потенціалу розвитку. Крім того, розмір власного капіталу не забезпечує достатнього самофінансування діяльності підприємств галузі.

В сучасних умовах функціонування агроформувань існує ряд проблем, які перешкоджають їх повноцінному розвитку, і головна з них – обмеженість можливості залучення фінансових ресурсів. Перш за все, мова йде про кредитне забезпечення сільськогосподарських виробників. Невеликі обсяги запозичення свідчать про слабкість фінансового ринку.

Важливими факторами, що перешкоджають забезпеченню аграрних підприємств позиковим капіталом є низький кредитний рейтинг більшості сільськогосподарських підприємств, нестабільність грошових потоків, відсутність ліквідного забезпечення, значні ризики та ін.

Так, підприємствами агросектору за 2010 рік залучено кредитів на суму 8848 млн. грн. (це на 53,7% більше попереднього року), з них короткострокових – 6230 млн. грн., середньострокових – 1127,2 млн. грн., довгострокових –

1490,8 млн. грн. Кредити залучили 2079 підприємств [5]. На жаль, такі масштаби кредитування не задовольняють реальних потреб галузі. Такі способи залучення капіталу як лізинг, факторинг, довгострокові позики, емісія боргових цінних паперів підприємствами аграрної сфери практично не використовується.

Як відомо з теорії та практики фінансового менеджменту використання позикового капіталу сприятиме економії на податкових платежах суб'єкта господарювання. Але сільськогосподарські товаровиробники не відчують на собі цієї переваги кредитів ресурсів, оскільки вони не сплачують податку на прибуток. Крім того банківський кредит є дорогим джерелом фінансування діяльності у порівнянні з середнім рівнем рентабельності виробництва. Тому для підприємств аграрного сектору вагомим джерелом формування фінансових ресурсів є кредиторська заборгованість у розрахунках з постачальниками (товарний кредит).

Значні суми кредиторської заборгованості в агроформуваннях, які до того ж перевищують розмір дебіторської є тривожним симптомом. Це свідчить про те, що у підприємств не вистачає коштів для розрахунків за товари та послуги (тобто має місце порушення платіжної дисципліни) і в оборот залучаються кошти інших суб'єктів господарювання – постачальників. З іншого боку, в період посилення інфляційних процесів значний розмір кредиторської заборгованості зменшує фактичні витрати підприємства на залучення капіталу. Тому управління кредиторською заборгованістю потребує серйозної уваги. Воно передбачає дослідження причин її виникнення, контролю строків погашення за кожним контрагентом, проведення реструктуризації при необхідності.

На рівні підприємства важливо постійно оцінювати вартість залучення банківських кредитів та кредиторську заборгованість, визначати на цій основі доцільність їх використання в господарському обороті, прораховувати ефективність різних варіантів залучення.

Слід зазначити, що управління залученим капіталом супроводжується відповідними фінансовими розрахунками. При визначенні оптимальних

параметрів формування та використання залученого капіталу необхідно враховувати не тільки досягнення максимального прибутку суб'єкта аграрного виробництва, а також забезпечувати належний рівень його фінансової безпеки та можливість подальшого ефективного розвитку.

Висновки. Обмеженість фінансових ресурсів, наявність проблем їх залучення потребує вдосконалення системи управління процесом формування та ефективного використання залученого капіталу в аграрних підприємствах. Побудова системи управління капіталом – це складна та багатоаспектна задача. Вона потребує не тільки врахування всього комплексу макро- і мікроекономічних факторів господарювання, галузевих особливостей, але і відповідного рівня знань і умінь керівних осіб підприємства в сфері фінансового менеджменту. Крім того процес управління капіталом необхідно будувати на основі сучасній комп'ютеризації, яка забезпечить постійний моніторинг фінансової діяльності підприємства і оперативне коригування виявлених відхилень і порушень.

Аннотация: В статье рассмотрены проблемы управления привлеченным капиталом и особенности этого процесса в аграрных предприятиях

Ключевые слова: привлеченный капитал, заемный капитал, управление капиталом, формирование и использование капитала

Summary: In the article the problems of management and feature of this process the attracted capital are considered in agrarian enterprises.

Keywords: attracted capital, loan capital, management of capital, forming and use of capital

Література:

1. Джерела формування та способи залучення позикового капіталу / А.О. Азарова, Л.А. Кілімник, О.В.Новіцька, І.А.Кілімник // [Електроний ресурс] Режим доступу - <http://www.nbuu.gov.ua/>
2. Управление капиталом / И.А. Бланк //Учебный курс. – К.: Эльга, Изд-во Ника-Центр, 2004. – 576 с.

3. Капітал в системі управління підприємством / Л.Г.Ліпич, І.О. Гадзевич // [Електронний ресурс] Режим доступу - <http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Пойда-Носик Н.Н., Петришинець Л.В. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства як елемент фінансової безпеки /Н.Н. Пойда-Носик, Л.В. Петришинець // Фінансов України. – 2010. – №6 – с. 117-124

5. Аграрний сектор України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/>

УДК 334.02

Шапурова О.О.,
директор ДВНЗ Мелітопольський
промислово – економічний коледж,
к. е. н., доцент
економіко – гуманітарний факультет ДВНЗ «ЗНУ»

ОПТИМІЗАЦІЯ АКТИВІВ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто оптимізаційні моделі активів

Постановка проблеми. Процеси які відбуваються в українській економіці стимулюють подальше вивчення їх закономірностей, а саме проблем з якими стикаються підприємства машинобудування. Однією з таких проблем є управління активами машинобудівних підприємств в умовах кризи. Як відомо, серед галузей промисловості провідне місце посідає галузь машинобудування, яка забезпечує інші сфери засобами виробництва. Від того, наскільки потужною є дана галузь залежить розвиток всієї промисловості України. Тому для стійкого розвитку всієї промисловості необхідно створити умови, які забезпечать достатньо високий рівень машинобудівної галузі. Оптимізація розміру активів машинобудівних підприємств дасть можливість підвищити ефективність галузі в цілому та народного господарства країни зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним, методологічним і практичним аспектам оптимізації активів підприємства присвячені праці таких